

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest. 5. Széchenyi-utca 10.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MÓR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.

Félévre . . . . . 4 "

Negyedévre . . . . . 2 "

Egyes szám ára 16 kr.

AZ EGYENLŐSÉG MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAS.

Olvasóinkhoz!

Rendkívüli időket élünk. A jogrend és a társadalmi együttlét alapjai megtámadva lettek. A tizenkilencedik század kulturális vívmányai, az emberiség haladási eszméi az antiszemitizmus által félrevezetett tömeg gúnytárgyát képezik.

A bujtogatók és a lázítók gyászserege hadat üzent a közélet államfentartó erkölcsének, nagy és dicső elvek helyett az antiszemitizmus rablásra és fosztogatásra csábító jelszavait irván a zászlóra.

Ha a bujtogatást tovább folytatják, szeretett hazánkat végtelen veszélyek örvényébe sodorják. Meg kell akadályozni ez üzelmeket az izgatók leálczázása és a nép felvilágosítása által.

Ennek a nagy feladatnak megoldására legalkalmasabb az a sajtó, mely a közjóért való küzdelemben fáradhatlan és a mely előtt csak hazafias czélok lebegnek.

Az antiszemitizmus ezrivel dobja szennyes irodalmi termékeit a nép közzé anélkül, hogy az illetékes hatóságok megakadályoznák.

Mérget, öldöklő mérget csepegtetnek a nép szívébe és az emberi érzelmek helyébe a gyűlölet vad szenvedélyét ültetik.

Az ország minden vidékéről veszünk lapokat és röpiveket, melyek versben és prózában hirdetik az antiszemitizmus államrendítő tanait.

Az antiszemiták mint a féreg, ezer lábbal járnak és a hol megjelennek, ott az erkölcsi súlyedés nyomait hagyják hátra.

És ezt a hatást főleg a toll gyalázatos visszaéléseivel gyakorolják.

A sajtó minden jónak és minden rossznak kutforrása lehet. A nemzeti jólétet alááshatja, a nép józan ítélletképességét megmértelyezheti; de a hazafias szellemet is fejlesztheti és az emberiség dicső eszméi iránt lelkesedést is ébreszthet.

Két évi küzdelmeink tényei tanuskodnak a mellett, hogy mi ez utóbbi czélt tűztük ki, hogy lapunk a szabadság, egyenlőség és testvériség elveinek zászlóvivője.

Mi megelégedéssel tekintünk működésünkre, mely nemcsak a támadás és önvédelem álláspontjából indult ki, hanem az ellentétek kiegyenlítésére is törekedett.

E hazafias munkát megosztották velünk nagyszámú dolgozótársaink, kiket nem anyagi érdek, hanem egyedül az ügy iránti lelkesedés buzdított a majdnem önfeláldozással járó küzdelemre.

De támogatott bennünket a nagy közönség is lapunk terjesztése és arra való előfizetése által. —

Nincs város, nincs község, nincs falu széles e hazában, a hová lapunk utat nem tört volna magának, a hol nem hirdetné a jogegyenlőség, a valódi kultúra és a hazafias haladás dicső eszméit.

Ez a siker bátorit bennünket további működésünkben. Ez nyújtja nekünk azokat a hatalmi eszközöket, melyekkel az antiszemitizmushazaáruló bandája ellen jövőre is tántoríthatatlanul küzdhetünk.

Az „Egyenlőség” szerkesztőségé.

Kérjük azon t. előfizetőket, kiknek előfizetésük f. é. június hó elején lejár, előfizetéseiket mielőbb megújítani, hogy a lap szétküldése iránt tájékozva legyünk

A kiadóhivatal.

1881—1884.

Három évi együttlét után e héten ismét elváltak. A nemzet képviselőinek mandátuma lejárt és azok, kiket a nép bizalma törvényhozókká avatott, közönséges polgárokként térnek vissza választóik körébe. Három év nem nagy idő a nemzetek életében, de a parlamentarizmus életben korszakot alkotó lehet. Nagy és messzeható törvényeket alkothatnak, melyeknek áldása későbbi nemzedékre is átszállhat és mulasztásokat és hibákat követhetnek el, melyeknek átka évszázadokra szólhat.

Az 1881—84-iki országgyűlési ülészak is azok közé tartozik, melyeknek emléke a nemzet közszellemében nehezen kitörölhető, mely nyomokat fog hátrahagyni.

Nem az üdvös nemzetboldogító törvényalkotások, sem a gyümölcsöző munka ülészaka volt ez, hanem az erkölcsi és szellemi hanyatlás, a reakció szárnypróbálgatásának, a faj és osztály gyűlölet vajadásának zordon időszak. Három évvel ezelőtt nemes és hazafias eszméktől vezérelve vonultak a választási urnához, most az antiszemitizmus gyalázatos jelszavaival jelennek meg. Nem a haza felvirágzása, a nemzet jóléte és a nép boldogsága lebeg a szem előtt, hanem az önzés és irigykedés sárga réme. A faj és osztály gyűlölet dominál és a szabadság iránti lelkesedés helyébe a türelmetlenség vad fanatizmusa lépett.

Valljon ki okozta?

Azt mondják Istóczy.

Tévednek!

A féreg, mely a falzaton rágódik, nem dönthet romba egy épületet; csak sérülést ejtethet rajta, melyet kijavítani lehet, de le nem rombolhatja. A liberalizmus nagy alkotásainak egy olyan egyén

mint Istóczy nem válhat veszedelmessé. A tényezők, melyek a szabadelvűség vívmányait veszélyeztetik nem az egyénben, hanem a kormányrendszerben keresendők, abban a kormányrendszerben, mely az Istóczyféle ekszisztenciák által elkövetett merényleteket tétlenül és a megakadályozás kísérlete nélkül türi.

A antiszemitizmus csak a félrendszeres politikák szellemétől sugalmazott Tisza-kabinet politikája mellett fejlődhetett országos mozgalommá. Ha Tisza Kálmán a Deák által kijelölt utakon haladt volna, akkor Istóczynak szereplése lehetetlenné lesz. És lehetlenné vált volna a reakció elemeinek felülkerekedése, ha a nemzet nem veszté el az igazi szabadelvűség egyik legnagyobb oszlopát: Deák Ferenczet, mielőtt a liberális elvek iránti fogékonyság mélyebb gyökereket ütött a népben.

Deák Ferencz életében, Andrassy kormánya alatt Istóczy nem merészelt volna a parlamentbe vinni szennyes önzésből eredő zsidógyűlöletét. Vagy lehet e képzelni, hogy a haza bölcsé háta megett megtűrte volna azt az egyént, aki az ország békejének, a nemzet egységének megzavarását tűzte ki életcéljául? Vagy nem volna-e a legnagyobb igazságtalanság Andrassy Gyula grófot gyanúsítani azzal, hogy ő Istóczyval egy padban akár csak egy pillanatig is megfért volna?

Tisza Kálmán ellenben Istóczyt a pártján megtűrte. És ez nagy hiba volt, mert egyrészt bizalmatlanságot keltett szabadelvűsége iránt, másrészt pedig bizonyos reményeket élesztett fel azok kebelében, kiknek mindenkor nagy megelégedésükre szolgált, ha a kormánypárton reakciós tüneteket észlelhettek. Az a tény, hogy a kormánypárt nem tartotta szükségesnek a szolidaritás megtagadását még akkor sem, midőn Istóczy garázdálkodása az elbizakodottság vakmerőségével minden gátot lerombolt, a liberalizmus ellenségeinek jel gyanánt szolgált arra, hogy elérkezettnek tartásuk az időt a nyílt hadjárat megindítására. A kormány vagy nem tud vagy nem akar az áramlat ellen küzdeni, ez volt a látszat.

Pedig Tisza Kálmán tudott volna megküzdeni az árral. De ő czélszerűbbnek tartá a várakozást, arra lesván, hogy a mozgalom olyan jelenségeket sodorjon a felszínre, melyeket ő saját czéljaira felhasználhat.

Tisza Kálmán okos és nem vár hiába.

Az első alkalom, melyet specziális ezéjái érdekében megragadott, az orosz zsidók bevándorlása elleni intézkedések országgyűlési tárgyalásánál kínálkozott. A függetlenségi párt a leghevesebb támadásokat intézte a kormány ellen, mely állítólag az orosz zsidó inváziót megakadályozni nem akarja. Tisza Kálmán urnak ugyan esze ágában sem volt a szerencsétlen orosz zsidókat az országba ereszteni, de habozott ennek nyílt és határozott kijelentésével, hogy az ellenzék mérgesebb kifakadásokra ingerelje.

S a függetlenségi párt lépre ment. Ingerültségében nemcsak az orosz zsidókat, hanem a hazai zsidóságot is kezdte megtámadni és olyan vádakkal illetni, melyek a zsidó magyarok önértékét mélyen sérté. Tisza Kálmán elérte a célját. A függetlenségi párt az antiszemitizmus jelmezét ölté fel s ennek következménye az lett, hogy a párt csakhamar arra a zilált állapotra jutott, a melyben ma is leledzik.

Ez előzmények nélkül a t. eszlári eset lehetlenné vált volna. Az antiszemitizmus ismerni kezdé szövetségeseit és bátorítást nyert a függetlenségi pártnak magyar és orosz zsidót egy kalap alá vető vádaskodásából. A faj és felekezeti gyűlölet dogmái új jelszavak gyanánt hangzottak fel a pártok harci-riadó-jában. A kedélyek praeparálva voltak — még csak egy eszköz köllött, az izgatás és bujtogatás állandósítására.

S e hangulat pokoli hevében sütötték ki — a tiszta eszlári vérvádat.

A művelt világ megdöbbenve nézett Magyarországra emez elrejtett kis falujára és önkényt mérült fel előtte a kérdés: valljon, az a szél, melyet az antiszemitizmus e kis faluban keletkezett, elég erős

TÁRCZA.

Dr. Kohn Sámuel munkájáról.

A zsidók története Magyarországon a legrégebb időkől a mohácsi vészig. Részben kiadatlan kútforrások nyomán írta Dr. Kohn Sámuel. Budapest, 1884. Athenäum. XXXII és 489 8°.)

Nec flere, nec indignari, sed intelligere.
Spinoza.

IV.

A IV. Béla után következő fejedelmek alatt a zsidók állapota a zsidó törvény keretén belül nem szünt meg kedvező lenni, V. István a pénzverdét nekik adta bérbe, az uralkodása alatt vert ezüst pénzek nagy részben zsidó betűkkel vannak jelezve. Ezen meglepő tényről Dr. Kohn fedezte fel, midőn a N. Muzeumban az V. István korabeli érmeket vizsgálta meg. Rupp, kinek a magyar érmészet specziális szakmája volt, a héber betűket nem ismervén azokat N.-nek vagy Z.-nek tartotta, míg végre Dr. Kohn ezen betűknek héber voltát konstata.

Az akkori időben egymásután következő keresztes hadjáratok sok pénzt nyeltek el és a pápák, hogy a hívők hitbuzgóságát emeljék, több ízben a kereszteseknek elégedték a zsidóknak járó tartozásaikat. Ez volt az akkori keresztes államszocializmus. III. Eugen pápa volt az első, ki a zsidók vagyonát ily módon elkobozta és Német és Franciaországban sikerült is neki ezen

financziális művelete. 1274-ben X. Gergely Magyarországon is akart ily operációt végrehajtani és az esztergomi érseknek meghagyta, hogy keresztes hadjáratot hirdessen ki és eszközölje ki, hogy a keresztesek részüljenek abban a kiváltságban, hogy a zsidó hitelezőknek járó kamatok alól felmentessenek. Németországban neki ment a tőkének, Magyarországon csak a kamatoknak, de ez sem sikerült neki. A magyar nép még nem volt eléggé megméltelve.

A romai kuria a zsidók pénze ellen intézett merényletével célt nem érven, újra tett kísérleteket, hogy őket társadalmilag még jobban nyomja el. Fülöp, fermói püspök, III. Miklós pápa legatusa 1279-ben Budán egyházi zsinatot tartott, melynek főczélja ugyan a meglazult egyházi fegyelem helyreállítása lett volna, de a zsidókkal is foglalkozott. Az ezen zsinat elé terjesztett 125. pont első fejezetében panaszkodik a püspök, hogy keresztes zsidókat befogad és eltűr, hogy zsidók keresztesekkel egy családban együtt laknak vagy tartozkodnak vagy keresztesek házaiban és udvaraiban tartatnak, kívánja tehát, hogy a zsidók megkülönböztető jelt viseljenek. (Ez azt igazolja, hogy a zsidók a beregi szerződés dacára sem viselték eddig e jeleket.) Továbbá, hogy a keresztesek jel nélküli zsidókkal kereskedést ne üzzenek, zsidókkal családi vagy baráti viszonyban ne maradjanak s egy udvarban vagy egy házban velük ne lakjanak; az e parancs ellen vétők a templomba való belépéstől eltiltatván.

A 125. pont második fejezete kívánja, hogy zsidók, izmaeliták vagy eretnekek ezentúl adó, vám vagy bármilyen más közhivatalt ne viseljenek, és különösen meghagyja a főpapoknak, hogy egyháziak jövedelmét a ilyeneknek eladni vagy reájok ruházni ne merjék.

lesz-e két évtized alkotásait teljesen megsemmisíteni?

Tisza Kálmán azt felelte rá: Majd meglátjuk,

Az antiszemitizmus és a vele egy követ fújó reakció pedig azt mondta: Majd megmutatjuk.

És a hirhedt per egész tartama alatt ez a két álláspont dominált.

Tisza Kálmán okos és ha ő azt mondja: »majd meglátjuk«, bizonyára tudja, hogy mit mondott.

Most már csakugyan láthatja, hogy azok az ultramantán és feudális elemek, melyek őt tulliberálisnak tartották és minden áron túl akartak adni rajta, többé nem félnek tőle és barátságosan megférnek vele. A liberálisok pedig jámbor emberek, kik kevéssel is megelégednek és a szabadelvűség árnyékának is örülnek ebben a szomorú időben.

Mert az a házassági törvényjavaslat, melyet mult télen a ház elé terjesztett a kormány a szabadelvűségnek csak árnyéka; de ez iselegendő volt megerősíteni a kormány liberalismusa iránti hitet, melyet a lefolyt három év politikája már már megingatni kezdett.

Vajjon mit fog tenni Tisza Kálmán a jövő ülészak alatt? El van-e határozva ama középkori maradványok végleges eltávolítására, melyek az antiszemita bujtogatásnak mintegy rugói? A vagy tovább akar-e evezni az opportunizmus ingatag csónokán? A zsidó magyarok politikailag emanczipálva vannak, de nem egyházilag. Fog-e törvényt alkotni, mely szerint a zsidó felekezeti honpolgárok egyszer végre a teljes egyenjogusítást élvezhessék?

Az a szabadság, melyet mi zsidó magyarok e hazában élvezünk, nem igazi szabadság, hanem kivételes állapot. Addig, a míg mi felekezeti egyenjogusítva nem vagyunk, a mi szabadságunk csak szálka a reakció elemeinek szemében. Nem kell nekünk kivételes törvény, bármilyen szabadságok és jogok biztosítson is. Nekünk egyenlőség kell. Egyenlő jogok e hon többi polgáraival. Nem azt nézzük, mennyit adnak vagy vonnak el

tőlünk, hanem azt, valljon részesülünk-e ama jogokban, melyeket az alaptörvények Magyarország minden fiának biztosítanak?

Ha Tisza Kálmán liberalismusa tiszta elvi meggyőződésből ered, akkor nem fog visszariadni a reakció fenyegető rémétől és nem fog diplomatiázni és alkuba bocsátkozni a középkori elvek képviselőivel. A valódi szabadelvűség nem jár az opportunizmus tekervényes utjain, hanem halad tántoríthatatlanul előre azon cél felé, hol a nemzetek boldogsága rejlik.

Bogdányi.

Pártok és évek.

Az országgyűlést befejezték, az új országgyűlést szeptemberben nyitják meg. A parlamenti pártok az egyes kerületekben allanak, küzdve a mandatumért. A harcz folyik, a kiadott hivatalos jelszó csak a hullámokat növesztette magasabbra és mire a hold egyet kerül, meg lesznek választva képviselőink. Minők a fegyverek, a mikkel küzdenek és a mikkel a választó bizalmát el akarják nyerni?

A kormánypárt, mely az eddigi jelenségek szerint a választási küzdelemből újra többség gyanánt fog kikerülni, keveset nyúl a korteskedés eszközeihez. Ha szüksége van rá egyszerűen rámutat multjára, a mely van neki, kikeresi abból azokat a momentumokat, a miket érdemeül számíthat be, ezenfelül van joga biztatni a jövővel. Ha szüksége van még más hódító eszközre, egyszerűen hasznát veszi a hatalomnak, mely kezében van, mely kész engedelmessé válni sokszor ki sem fejezett akaratának is,

Mindannak daczára a hatalom birtokáért küzdő mérsékelt ellenzék is igyekezett hatalmas szövetséget keríteni magának. A kath. klérust Ennek hizeleg, ennek óhajait, vágyait legyezgeti, ennek ijesztő rémeit elhárítani fogadkozik. A kedvükért kokettiroz az antiszemitizmussal, a mely sajátságát az agrár nevezettel igyekszik maszkirozni és erősen meg vannak győződve, hogy e furcsa törekvések meg fogják nyerni Magyarország választóinak tetszését. Elfeledik, hogy az agrár kérdésnek olyan megoldása, a minőt ők szeretnének, nemcsak a középkornak részletes visszaidézése volna az elavult és többé életre nem hívható eszmék által, de egyszerű lehetetlenség is, mert a

Ezen pontok igazolják, hogy a romai kuria minden erőlködése daczára nem volt képes a magyar népben a jogegyenlőség iránti érzéket kiirtani, sőt hogy magyar főpapjaink sem követték a romai kuria által előírt irányt.

A fermoi püspök azonban furcsán járt zsinatjával, V. László, ki a zsinat néhány a korona jogait megtámadó végzése által magát sértve érezte, rövideden bánt el vele. A pápa követjét megtámadni vagy kiutasítani nem akarta vagy nem merte, tehát más az akkori időket jellemző hathatós eszközhez folyamodott. Egyszerűen meghagyta a budai bírónak és polgároknak, hogy az összegyűlt főpapoknak és cselédjeinek élelmi szereket el ne adjanak. Még jellemzőbb, hogy ezen intézkedésnek meg volt a kívánt hatása, mert a budai polgárok csakugyan engedelmeskedtek, a zsinat élelmezés hiányában a 75 fejezet tárgyalása alatt szétoszlott és a még hátralevő 53 pontot a fermoi püspök eleve készült fogalmazványa szerint rövid úton és oly sietősen fogadta el, hogy a zsidókra vonatkozó 125-ik fejezetben a zsidójelek felvételére kitűzendő határidőt ki nem tette. Ugy látszik, hogy a zsidó gyűlölet akkori commis-voyageurjei kész sablon-blankettákkal utazgattak, melyeket csak a különböző országok változó viszonyaihoz képest kitölteni kellett, a főelv azonban, a zsidógyűlölet és a zsidóknak az emberi jogoktól és méltóságtól való megfosztásra irányzott törekvés egy és ugyanaz maradt. A zsinat határozatai azonban ki sem hirdették és életbe nem léptek.

Az Árpádház 1301-ben kihalván, 1360-ig a zsidókat meglehetősen kedvező állapotban találjuk. A királyok védtek őket a városok és ország nagyok tulkapásai ellen. Így Pozsony városban, melynek IV. László az 1291-ben adott kiváltságlevélben különösen meghagyja, »hogy

az ottani zsidók a többi polgárok minden szabadságát élvezzék«, a zsidók 1335-ben a cisterciák ottani kápolnája tőzsomszédságában új zsinagógát építettek és még 1345-ben Nagy Lajos azt a rendeletet adta ki, hogy a pozsonyi zsidók a város megőrzéséhez, megerősítéséhez, valamint egyéb terheihez is szintűgy járuljanak, mint a többi polgárok, mert — így érvel a király — a közterhek közösen és egyértelműleg viselendők »mert ha a városunkat az ellenség elfoglalná, az közös baj volna, azért közösen gondoskodjanak a város megőrzéséről is. De mindannak daczára beállott 1360-ban a jogfosztás nagy és vésteljes forduló pontja.

A királyi kamarai szolgálói intézmény, mely — mint már elébb említettük, német befolyásnak köszöni eredetét — a királyt felhatalmazta a zsidókkal mint saját vagyonával kénye kedve szerint rendelkezni. Ehhez járult még Nagy Lajosnak túlbuzgosága, melylyel a zsidókat a katolikus hitre téríteni akarta. Megigérte nekik, Bonfinius tudósítása szerint a magyarok minden jogát és szabadságát sőt adómentességet is, »de miután, mint Külllei, Lajos titkára írja, ebbeli szándékát a zsidók önfejű makacssága miatt keresztül nem vihette, egész Magyarországon az összes zsidókat fölszabadította a fohatalma alól és kiüzetésüket elrendelte.« És erre Nagy Lajos teljesen felhatalmazva érezte magát, mert a zsidókkal mint kamara szolgálóival úgy bánhatott, mint neki tetszett, és a kamarai szolgálói intézmény nélkül alig hisszük, hogy ezt a rendeletet kibocsátotta volna. Be kell azonban ismernünk, hogy a király, nem úgy, mint a többi európai fejedelmek, ment volt minden mellékszándéktól és kapzsiságtól. A számüzöttek vagyonához nem nyúlt, habár korának felfogása szerint erre joga lett volna, követeléseiket számüzetésük után is elismerte és behajtásukhoz segédkezet nyújtott, az ingatlan javakat

mai kor nem tür privilegiumot, ma már a földműveléssel egyenlő jogot kér, követel és meghódít magának az ipar is, a kereskedelem is, ma már az egyiket a másik előnyére nem lehet dédelgetni.

De vessünk pillantást e párt multjára is.

Nem a pártnak, hanem a párt alkatelemeinek, a főuraknak, és a papságnak a multjára. A nép, a választók zöme nagyon jól tudja azt, hogy volt idő, nem is nagyon régen, midőn a jogért, a létért kellett küzdenie folytonosan, és hogy e küzdelme nagyon nehéz volt, valamint hogy kikkel állott e küzdelemben folyvást szemközt: akkor a konzervatív, azután a fendalis, fölváltva a klerikális, mindig főúri párttal, a mely ma mérsékelt ellenzékre van keresztelve. A nép nem feledi el azokat az időket, sokkal nehezebbek, sokkal lealázóbbak voltak azok mintsem feledhesse és többé ez a nép el nem ámitható. Ha van osztály, a hol elveik propagandát csinálhatnak, hát ez legfelebb a gentry lehet, de a népet soha többé nem fogja megnyerni politikai ideáljainak.

A gentry az ő végtelen könnyelműségében, a mely már vesztét okozta, nagyon hajlandó illúziókra és elhiszi azt, a mi az ő fénykorának visszavarázsolását lebegtetni ködfátyolkép szeméi előtt. A gentry, melynek ideáljai azok az eszmék, a melyek az agrarizmus által proklamáltak, nem törődve azzal, hogy azok kivihetetlenek, gondolkodás nélkül beszegődik a táborba.

A függetlenségi párt az emberiség legszebb jelszavaival áll sikra. Még oly szép, oly nagyszerű jelszavakkal nem sokszor rendelkezett, és oly nagy bőségben, politikai párt, mint minálunk a függetlenségi párt, de — pusztá jelszavakkal. A jelszavak azonban csak ragyognak, de megvalósíthatásuk bebizonyítva nincs. Olyan, mintha fától alól csillogna felénk a fény, de annak közelébe férni, ahhoz hozzá nyúlani nem volna szabad sem. Innen van, hogy a függetlenségi párt hívei — majdnem kivétel nélkül azokból az ábrándozókból telnek ki, kik gyakorlati érzékkel nem bírnak az élet követelményei iránt és kíváncsiak is, hogy ábrándjaikkal ne zavarják a komoly praktikus élet követelményeit kielégíteni akarókat. És ezek képezik a párt becsületes elemeit, mert a ki függetlenségi párton nem ábrándozó, az egyszerűen szélhámos, aki

a zavarosban halászni akar. És épen ez az önző, számító, de annál selejtesebb faj a legbővebben, a legszivesebben az ábrándozók pártjához áll, hogy az önzetlenség álczája alatt annál könnyebben bolondíthassa a népet. Ezekhez tehát a gondolkodó választó nem szegődhetik, mert az utóbbi fajjal közösséget nem vállalhat, az előbbieket pedig lehetetlenné teszik még azt is, hogy a számító fő még csak itéletet is alkosson magának a felől, hogy mi az a függetlenségi párt és mit akar.

Innen van az, hogy a függetlenségi pártot az antiszemita párttal is összetévesztik, daczára annak, hogy e párt igazi elveitől semmi sincs olyan távol mint épen az antiszemitizmus az ő gyalázatos tendenciáival.

A világ azonban csak a látszat szerint itéli és a látszat azt a feltevést igazolja, hogy a függetlenségi párt együtt tart az antiszemitákkal. Ez a feltevés megfosztotta a pártot eddigi nimbusától és ha idejekorán nem fog szabadulni eme zavaros elemektől, úgy hogy az összekötetés utolsó szála is megszakad, akkor még azt a tiszteletet is eljatsza, mely eddig környezte.

Dr. G.

Választási hírek.

Váczról vesszük a következő felhívást, melynek közlésére annál készségesebben nyitunk tért, mert híven tükrözteti vissza azt a hangulatot, mely főleg orth. hitrokönaink körében uralkodik.

A felhívás így hangzik:

Felhívás az erzsébetvárosi hitrokönainkhoz!

A jövő hónapban már a választási urnához fog lépni hazánkban minden szavazati joggal bíró polgára. Alkotmányunk ujjászületése óta talán nem volt egy választás sem, mely olyan nagy horderővel bírt, mint a jelenlegi. Annyi retrográd áramlat, annyi reactionárius törekvés, a liberalismusnak olyan leplezetlen és nyílt megtámadása a nép igazi érdekei ellen irányuló törekvések soha egy választásnál sem voltak észlelhetők oly mértékben, mint most.

A ki a haza szent érdekeit szívében hordja; a kinek van dobogó szíve az emberiség legszentebb vívmányaiért; s a kinek a lelke mélyébe vannak vésve azon örök eszmék, melyekért nemzetünk legjobbjai harcoltak, az nem lehet most közönyös a választás eredménye iránt.

pedig részint kedvenceinek és városoknak, leggyakrabban azonban egyházaknak és papoknak ajándékozta. A zsidók ingó vagyonukkal bántatlanul távoztak és részint Cseh és Morvaországban, részint Lengyel országban letelepedtek.

Mélyen meghatva vessünk most már egy futó visszapillantást a magyar zsidók történetére 1360-ig. Részint a hódító magyarokat megelőzve, részint velük a honfoglalás alkalmával bejöve és később királyi kegyek és ígéretek által a bevándorlásra csábítva e hazában telepedtek le, híven teljesítve honpolgári kötelességeiket. A magyar nép nemzeti geniusa mint egyenjogositott polgárokat fogadta be őket és vérkötelekek által a nemzeti testhez kapcsolta. A zsidók földműveléssel, iparral és kereskedelemmel foglalkoztak, ingatlan birtokot szereztek, magas állami és közhivatalokat nyertek el, az akkori kútforrások szerint panasz nem merült fel ellenük. A magyarokkal egy házban és egy családban éltek és számosak voltak a vegyes házasságok keresztények és zsidók közt. Lassan lassan lazult ez a viszony, a zsidók fokonyint vissza lettek szorítva, az egyik kapocs fel lett oldva a másik után, és végre földön futókká lettek; Egy nagy király, kinek áttérési ajánlatait a zsidók el nem fogadták, mérte rájuk vallásukhoz, meggyőződésükhez való ragaszkodásuk miatt ezt a halálos csapást, melyet az uzsoráskodás felőli váddal sem lehetne kimenteni, mert ilyen panaszok akkoron egyáltalán nem merültek fel a zsidók ellen. Nem magyar nemzeti áramlat bírta a királyt a zsidók száműzésére, magyar érdek nem volt ezen intézkedésének rugója 300 éven át folytatott idegen beavatkozás megérleltette az ember gyűlölet eme fattyú hajtását: míg a magyar nemzeti Árpádok uralkodtak, a romai kuriának minden öröklődése kárba vészett. Idegen uralkodónak kellett jönnie, hogy képes legyen Magyarországot a többi országok alacsony

szinvonalára süllyeszteni, melyek fölött oly fényesen kimagaslott. A zsidókra nézve a középkort csak Nagy Lajos alkotta meg és ez a romai kuriának műve volt. De a kuriával daczolt és nálánál erősebb volt a nemzetgazdaság kérlelhetlen logikája, mely már előbb a pápát arra kényszerítette, hogy a királyt a beregi szerződésre tett eskü alól oldja fel. A zsidók száműzése csak négy évig (1360 - 1364.) tartott és Lajos kényszerítve volt Magyarország sorompóit a zsidók előtt megint megnyitni. Nem az emberiség, nem a kegyelem vagy a méltányosság bírta erre a királyt, hanem Magyarországnak jól megfontolt érdeke. De e bárcsak rövid időig tartó száműzés végzetes befolyást gyakorolt a zsidók viszonyaira, mert gyökerestől megingatta azon jogalapot, melyen a zsidók álltak és mert nyilvánvaló lett, hogy a zsidóknak itteni tartozkodása vagy kiutasítása a királynak korlátlan tetszésétől függött.

E szomorú jelenségnek egy másik vészes következménye az volt, hogy a zsidógyűlölet, mely eddig a romai kuria erőfeszítései daczára a magyar nép zömében gyökeret nem vert, főleg a német városokban burjánozni kezdett. Németországban már régota üldözték a zsidókat, a német bevándorlók, kik jobbadán városokban telepedtek le, magukkal hozták a német türelmetlenséget és ezen szellemet új hazájukban fejlesztették és terjesztették. Valamint az amerikaiak azért és addig gyűlölték a négerakat, mert és a meddig a jogközösségen kívül álltak, ép úgy gyűlölte a német a zsidót, mert az utóbbi a jog és törvény sánczain kívül állott. A zsidóknak a középkor felfogása szerint jogaik nem voltak, a középkor brutális naivításával tehát így okoskodtak, hogy az ellen, kinek nincs joga, jogtalanságot sem lehet elkövetni vagy más szavakkal, hogy az ilyen jognélküli egyén ellen bármit elkövetni szabad.

Már itt az ideje, hogy tisztában legyen mindenki aziránt, hogy a társadalom és a haza legvitalisabb érdekei mit kívánnak tőle, azaz, hogy milyen népképviselőt kell most nekünk.

E célból nem lesz talán felesleges a mai pártok felett rövid szemlét tartani. Ott van legelső sorban az úgynevezett szabadelvű párt. Tagadhatlan, hogy soraiban több oly férfit találunk, kik jobb korban nevedtek, kik a haladás útját egyengették, kik még egynehány évtized előtt a középkor ódon falait lerombolták és a haladás oszlopait felállítani iparkodtak. De fájdalom, a demokracziának nem vetted meg az alapja s miután hazánkban csak imitt-amott elvétve akadunk egy-egy igazi demokratára, az oszlopok megrendültek, a viszázatás szele megingatta őket és az általuk kezdeményezett épületet. A szabadelvű párt férfiai ugyan nem desavouálják multjokat, azaz, hogy a reakciót nem hirdetik, de nem is tesznek semmit megakadályozására. Keresztfelönt karokkal nézik a világ folyását, mintha azt gondolnák: »Aprés nous le deluge.« A lefolyt három év alatt bizony a szabadelvű párt sem szaporította babérait és nagyon sok olyan eset történt, a mi az igazi szabadelvűséggel homlokegyenest ellenkezik.

Az úgynevezett mérsékelt ellenzék se jobb. Ha akarom szabadelvű, ha akarom ultramontán, vagy szocialista — a mint tetszik. Ma a munkásokkal kacérkodik és a szocializmus mécsébe olajat akar csepegtetni, holnap meg agrárpolitikát üznek és csak a régi historiai jogokat akarják respektálni. Az antiszemitizmus dolgában is tudnak segíteni magukon. Azt mondják: nem kell a zsidót ugyan nagyon bántani, de ha egy kicsit ütök, az még nem a legnagyobb baj. (Ez az úgynevezett józan antiszemitizmus elve.)

Van még egy párt: a függetlenségi. Hogy e párt egy része is belekerült a reakció hálójába, az tény. A Herman Otto-féle manifesztum nem vallott nagy és dicső eszmékre. Ellenkezőleg: mindent megtagadott, a mi a szabadelvűség nevében egy radikális párttól követelni lehet. De van a függetlenségi pártnak egy quantitative, bár gyöngé, de qualitative igen jelentékeny és tekintélyes töredéke, a mely ellenezte a párt kiáltványát s külön programot bocsátott ki; egy oly programot, a melyik ment a kormánypárti opportunitás vaczillálásától és a habarékú pártérdek irányzatától, céljául egyedül azt tűzte ki, a mit minden igaz és szabadelvű magyar leghőbb vágyának elismer.

Ne habozunk kimondani, hogy ezen program nagy részben Eötvös Károly műve, az ő alkotása, keletkezése, létrejötte és létezése ő neki köszönhető. Ugyanannak az Eötvös

Károlynak, a kinek köszönjük azt, hogy a t.-eszlári eset hazugságának ártatlan embereket nem dobtak oda vérdobozatul. Az a vak felekezeti- és osztálygyűlölet, a mely hazánk több megyéjében ülte a legvadabb orgiáit, hazánkat majdnem az oroszországi állapotok niveaujára süllyesztette le; az a minden érdemet megtagadó, semmi tekintélyt nem kimélő butogatás a társadalmi békének feladását célzó izgatást ki gyöngítette s ki utasította vissza, ki tette lehetetlenné terjedését? Senki más, mint Eötvös Károly! És ne feledjük, mennyit kellett neki ezért küzdenie, hogy ő céltáblául szolgált a mindenfelől jövő megtámadásnak; hogy akarták az ő férfias tetterejét megbénítani; hogy fáradzott a semmitől vissza nem riadó armány, őt a nyilvános szereplés teréről leszorítani; miket kellett neki eltűrnie, hogy a megsértett emberi jogoknak érvényt szerezzen?

Mindnyájunk élénk emlékezetében van, hogy ő volt az, ki bámulatba ejtette az egész művelt világot az ő nagy tehetségeivel, az ő szellemi és lelki nagyságával. Nekünk Eötvös az, a mi Voltaire volt Franciaországának és ami Castelar Spanyolországának!

Az Erzsébetváros a hála és elismerés szel jelét adta, mikor e nagy férfit szemelte ki e városrész képviselőjelöltjéül. De, fájdalom, vannak az erzsébetvárosi kerületben olyanok is, akik, habár nem antiszemita, sőt valóságos, azaz hogy nem is kikeresztelkedett zsidók, kik az ellenpárt jelöltjére akarnak szavazni. Ez a furcsaságnak netovábbja. Tisztelet az ellenjelölt személye iránt! De annyi érdemeket, a mennyit Eötvös Károly magának kivivott, nem szerzett még magának. Ezt kénytelen mindenki őszintén beismerni. Hol van tehát a méltányosság? Az antiszemita malmára akarják-e hajtani a vizet, hogy megbuktassák azt a férfit, a ki legsikeresebben küzdött meg az antiszemitákkal s a kinek egyebek közt az a hivatása osztatott ki, hogy őket megsemmisítse. Az antiszemita kárörömmel s gúnymosolylyal nézik azt, hogy a főváros egyik tegműveltebb kerülete s így a legkevésbé antiszemita polgarok, de még zsidók is, ellene szavaznak. Vagy elvűség bírhatja-e valakit arra, hogy egy Eötvös Károlyt ne támogasson testestől-lelkestől? Hiszen ki szabadelvűbb Eötvös Károlynál? A ki a szabadelvű párthoz tartozónak mondja magát, annak Eötvösre kell szavaznia, és a kinek az emberiség legszentebb érdekei iránt van érzéke, az Eötvös mellett fog harcolni, míg vér lüktet ereiben és meggyőződés lesz lelkében. *Jungreis Pál.*

*

Tiszalökről írják nekünk: Tekintetes szerkesztő ur! E hó 18 án nagy néptömeg sereglett össze Tiszalökre a város ház előtt gróf Dessewffy

Pozsony, melynek III. Endre még 1291 ben kiadott kiváltságlevelében meghagyta, hogy az ottani zsidók a többi polgarok minden szabadságát élvezzék, ebben is kezdeményező és vezérszerepet vindikált magának. A pozsonyi zsidók száműzetésük után Hainburgba menekültek és miután Nagy Lajos adósleveleik jogérvényét fentartotta, azokat onnét behajtani akarták. Egy azon korbéli okmány azonban jelenti, hogy a jó pozsonyiak szegények és gazdagok egyaránt, élvezni akarván azt, hogy a király a zsidókat országából száműzte, vonakodtak a zsidókat kielégíteni. És ebben a fosztogatásban volt is rendszer, mert ha a király valakit hazájától megfoszthat, miért ne lehetne azt pénztől is megfosztani? De a királynak egy akkori Jekelfalussy-ja rendezte ezt a dolgot, mert a hainburgi zsidóbiró a pozsonyi biróval a zsidó követelések behajtása iránt megállapodásra jutott, és Pozsony városa is, mely a zsidóknak 118 fonttal tartozott, az összeget nekik meg is fizette. Így tehát szegény nem élvezhetett.

Pozsony példáját egy másik német város, Sopron is követte, de nagyobb élelmességgel. A zsidókkal száműzetésük után is üzleti összeköttetésben állott és lakosai újabb kölcsönöket vettek fel tőlük. De alig hogy szóba került a zsidók visszatérése, menten folyamodtak Lajoshoz, oldja fel őket fizetési kötelezettségük alól. A király azonban, ki a zsidókat mint kamarai szolgákat hatalmából el bocsátotta és mint valami res nulliust világgá eresztette, a soproniak kérelmét nem teljesíthette, mert miután a zsidók más országba vándoroltak, a véduri jogok az új fejedelemeire szálltak. Fordult tehát a zsidók új uralkodójukhoz Rudolf herceghez, hogy a soproniakat mentse fel a fizetés alól és tetteleg így történt. Egy német külföldi herceg oldotta fel a soproniakat, magyar polgarokat a saját alattvalóinak járó tartozásaik fizetése alól. A

zsidók száműzetése előtt kelt adossági leveleket pedig Lajos saját fehatósága alapján semmisítette meg.

A száműzetés egy másik szomorú következménye az volt, hogy Nagy Lajos a zsidók zilált viszonyait rendezendő számukra egy új intézményt létesített. Az országban lakó minden zsidók bírása (Judex Judaeorum totius regni, németül »aller Juden Richter in dem ganzen Lande) név alatt főhivatalnokot rendszeresített, kire a zsidó ügyek országos vezetését bizta, mely intézkedés őket a magyar jog közössébből végleg kizárta. A magyar királyok ezen országos zsidó birói állást nagyon fontosnak tarthatták, mert a legelőkelőbb államférfiakat látjuk ezen hivatalban, mint 1376-ban Jakab országbirót és tárnokmestert, 1381-ben Zámbo Miklós tárnokmestert, 1416—1431-ig Gara Miklós Nádort, 1435-ben Ország Mihály kincstárnokot és 1440-ben Hedervári Lőrincz Nádort. Az országos zsidóbirót gyakran az országos al-zsidóbiró (vicejudex, Uunterjudenrichter) helyettesíté. A zsidók mindenben az országos zsidó biróra voltak utalva, ő védelmezte jogaikat, követeléseiket ő hajtotta be, az adót ő szedte be, melyet a koronának fizettek. Az országos zsidó biró intézte el a zsidók és a városok közt felmerülő viszályokat, melyek többnyire a városok adó követeléseire vonatkoztak.

A zsidókat egy új és sajátos jövedelem forrásnak kezdték tekinteni. Mint kamarai szolgák csak a király engedélyével telepedhettek le és ha a király egy városnak vagy földbirtokosnak különösen kedvezni akart, úgy neki megengedte hogy zsidókat tarthasson, mert a főzsidótartó maga a király volt, ki őket többnyire a királyi városokban helyezte el. Ezek a városok pedig német lakosságukkal a zsidó gyűlöletnek főszékői voltak. A városok szűk keretében és az akkori korlátolt nemzetgazdasági és forgalmi viszonyok mellett összekocczauások

Aurél képviselőnk beszámoló beszéde meghallgatása czéljából; de midőn a nemes gróf kijelenté, hogy ő a polgári házasság meghonosítását nálunk is óhajtja, irtóztató zaj támadt, mely egyrészt helyeslést, másrészt pedig tiltakozást árult el. Az antiszemita palinkától ittas csocselék oly fékevesztett dühvel tombolt, hogy a gróf türelméből kisodortatván, a demonstrálókat a faképnél hagyva, híveivel a b. Vayféle kastélykertbe ment és ott hozzá méltó módon beszámolt, a jelöltséget pedig nagy lelkesedés közt ismét elfogadta. Beszédében reflektált az Ónody Géza által husvét második napján tartott koholmányra, mely szerint gr. Dessewffy semmi körülmény közt fel nem lép ismét, holott a nemes gróf csak úgy nyilatkozott, hogy ő fel nem tolja magát, és ha az intelligencia nem óhajtja őt, akkor nem lép fel. Hogy gr. Dessewffy megválasztatása a kormányparti Szomjas és az antiszemita párti Bari ellenében több mint valószínű, azt felesleges mondanom. Titkos Bari-párti hány van kerületünkben, azt nem tudhatom; de hogy nyilvános szereplő Barista kerekszám csak 30 van, bele nem értve Ónodit, Barit és Szomjas Károlyt, a hirhedt Csónka-Füzes tulajdonosát, és a kormányparti jelöltnek testvérét — azt én, ki fejenkint megolvastam őket, midőn egy kis szobában Károly vezér őket itatta, határozottan tudom Hogy ilyen körülmények közt csak gróf Dessewffy lesz a követünk, az kétséget nem szenved.

Rosenberg Jakab.

A kiüzött orosz zsidók Amerikában.

Mindenki ismeri azt a sanyaru helyzetet, melybe az Oroszországból kiüzött zsidók jutottak. Vagyonuktól, házájuktól megfosztva, puszta életüket megmentve, kénytelenek voltak a legnagyobb nyomor közt kivándorolni távol vidékre, melynek klímája, társadalmi és állami viszonyai ismeretlenek és olyan foglalkozás után látni, mely új volt előttük. Mindazonáltal gyorsan tudtak megalkudni e szerencsétlenek a helyzettel és most már megnyugtató tudósításokat veszünk minden oldalról a kiülőzötték ugy phisikai mind, anyagi viszonyairól. Az Amerikába vándorolt orosz zsidókról hiteles értesítések nyomán közöljük a következőket:

A Pointed Woodsban (Minuésota) települt orosz gyarmat, mely dr. Wechsler szt.-páli rabbi felügyelete alatt áll, fennállása óta észrevehetően gyarapodott Ezen családok, kik jobbadán gazdasági tapasztalatokkal bírnak és munkásságuk által életszükségletüket fedezték, rokonaikat és barátaikat az egyesült államok és Canadának legkülönbözőbb részeiből ide von-

és surlódások kikerülhetlenek voltak. A túlhatalmas czéhek a zsidókat az iparból kirekesztették, a zsidók természetesen életfenntartási ösztönből a kereskedésre és az uzsorára adták magukat és ha ebben tultengés állott be, ugy ezt az uralkodó rendszer okozta.

Az egyház hirdette és az állam szanctionálta azt az elvet, hogy a zsidónak és csak a zsidónak uzsoráskodnia kell, sőt volt eset, hogy zsidókat, kik uzsoraüzletekbe bocsátkozni nem akartak, megbüntettek. És ezt kétségtelenül azzal a hátsó gondolattal tették, hogy a zsidóknak ekkép felszaporított vagyonát, aztán ismét valami ürügy alatt elkobozhassák. Az állam az uzsora monopolumát a zsidókra reá erőszakolta, konkurrencziáról nem gondoskodott, csoda tehát, hogy a zsidók uzsora kamatai egyre nőttek és hogy rajtuk kívül másoknál készpénz szerezhető nem volt? A városok, a nemesek és a főurak készpénzt csak zsidótól kaphattak és ez a tudat, hogy a zsidótól függnek és hogy nélküle a kívánt pénzt be nem szerezhetik, még növelte az irántuk hatalmasan kitoró ellenszenvet. A városok polgárai megboszlatták magukat azáltal, hogy külön statumokat alkottak, melyek a zsidókat megalázták és megszorították, Minden városnak külön zsidó szeszélyei voltak. Pozsony ebben is mint rendkívüli specialitás tündöklött.

(Befejező közlemény következik.)

Dr. Reimts Adolf.

zották. Manapság a pointed woodsi gyarmat 71 férfi, 52 nő és körülbelül 90 gyermekből áll. Az újabb tapasztalatlan és vagyontalan jövevények a gyarmattelepnek terhére váltak, ezeknek helyzet jelenleg kevésbé kielégítő mint valaha. Itt közöljük azon nagyon is érdekes tudósításokat, melyeket rabbi dr. Wechsler a központi bizottságnak előterjesztett. Az orosz menekültek, a kik Pointed Woodsban megtelepedtek, hitsorsosaink legszegényebb osztályaihoz tartoznak, hiányzik náluk a megfelelő erő és erély, hogy munkájuk által életüket föntarthassák. Mi sem könnyebb, mint Amerikában telep és földhöz jutni, csak értsen az ember annak beépítéséhez is. Személyes pontosság és a földmivelésben való némi jártasság mellett kell, hogy a települtek legalább is 700 vagy 800 dollárja legyen, hogy ha esetleg családja van, kiadásait tedezhesse. Ötszáz dollár minden egyes családot kielégítene ha két család együttesen egy és ugyanazon megengedett telken golgoznék, mindazonáltal ugy látszik, hogy a menekültek nem igen hajlandók az együttes működésre. A pointed woodi gyarmatban jelenleg körülbelül 60 család van, a kiknek egy része még nincs telekkönyvezve, mely körülmény gátat képez a gyarmat előrehaladásának.

Midőn az első települtek belátták, hogy az eredményre nagy kilátásuk vagyon, az egyesült államok valamint Canadának legtávolabb eső részeiben lakó barátainak tanácsolták, hogy őket kövessék. Sokan jöttek és kaptak is telepet, hanem semmi vagyonuk sem volt, és a legtöbbször hiányzott a földmivelés terén való jártasság. Megérkezésük után csaknem éhen haltak a családok, miután a családfelek állás vagy más valami foglalkozás után fáradoztak. Ily körülmények közt a gyarmat kényszerülve volt, hogy segíelyezze ezen szerencsétlen asszonyokat és gyermekeket, a mi nehéz áldozatokat követelt. Hozzá kell tenni, hogy a gyarmat 500 mértföldnyire esik Szt.-Páltól és ez utóbbi városon kívül izraeliták közel nem laknak. E mellett az utolsó évad nem volt kedvező, mivel az aratás a tulságos szárazság miatt csaknem teljesen veszendőbe ment. Még más szerencsétlenség is érte a kivándorlókat. A rétségeken keletkezett tűz nagymennyiségű szénát és gazdasági készülékeket semmisített meg. Nagy kiadásokra volt tehát szükség, hogy e veszteség pótolható és a marhák téli élelme megszerezhető legyen. Az aratás rosszul ötvén ki, a települtek segíelyre szorultak és néhány hónapi idő alatt körülbelül 260 egyént kellett eltartani. Az egyik családfele a betegházban halt meg nagy családot hagyván hátra, melyet a gyarmatvárosnak kellett eltartani.

Dr. Wechsler Pointed Woodsot néhány hét előtt meglátogatta és a települteket a legszükségesebb élelmi szerekkel és ruhadarabokkal ellátta a legközelebbi tavaszig. A források, melyek dr. Wechsler urnak a gyarmat érdekében kínálkoztak, kimerítvék, Hirsch báró urhoz folyamodott. Ezen nagylelkű emberbarát 10,000 frankot küldött neki. A new-yorki követ, a kinek a bécsi társaság az Egyesült Államok gyarmatai érdekében való 10,000 franknyi segély kérelmének eleget tett, ezen összeg egy részét, 3000, frankot már el is küldte, hasonlóképp dr. Wechsler ur rendelkezésére. Mindazonáltal e források, habár a települtek pillanatnyi követelményeinek megfelelnek, nem elegendők arra nézve hogy a szükséges vetőmagot, marhákat, szekereket, nagyobb mennyiségű gazdasági eszközöket a nélkülözhetlen tárgyak tömegét megszerezzék. Dr. Wechsler ur azon véleményben van, hogy mintegy 5000 dollárnak letéteményezése a vetések előtt elegendő leszen arra nézve, hogy a bevándorlók oly helyzetbe jussanak, hogy munkáik által magukat eltarthassák anélkül, hogy újabb letétre lenne szükség. A települtek közül néhányan, kik mint földmivelők soha sem fognak megélhetni, mint kézművesek lettek alkalmazva, hogy életüket magok fentarthassák. Miután Pointed Woodsban a föld nagyon termékeny, remélhető, hogy 5000 dollár befektetési tőkével szép sikereket lehet felmutatni. A 10,000 frankon kívül, melyet Hirsch báró ezen telepnek adott és a 3000 frankon kívül, mely összeget a new-yorki követ vett át oly czélból, hogy azt dr. Wechslernek utalványozza, a berlini Orosz-zsidó központi bizottság is különböző részletekben 3700 dollárt adományozott. A »Manzion-Houze« bizottság Londonban pedig 1200 frt sterl. (30 000 frank) az alliance központi bizottsága 5000 frankot és a Comité special de secur pour les Israélites russes Párizsban hasonlóképen 5000 frankot adományoztak. A szükséges pénzüsség tehát együtt lesz és reménylhető, hogy a telepítvényesek nemsokára rendezett viszonyok közt virágzásra fogják vinni az itteni földmivelést.

HIREK.

— **Statisztika.** Az »Euquirer« a múlt hetekben azt a közleményt hozta, hogy a londoni hittérítő társaságnak 1809-től 1883-ig összesen 100,000 zsidót sikerült áttéríteni a kath. vallásra és hogy London városában 2000 kikeresztelkedett zsidó lakik. Ezzel szemben írja nekünk lapunknak egyik londoni barátja: Az Euquirer adatai, a mennyiben a zsidók áttérési mozgalmáról szólnak, teljesen megbizhatatlanok és csak arra való, hogy a londoni hittérítő társaság működését bizonyos körök előtt a legelőnyösebb világításba helyezze. Az nem igaz, hogy 1809 óta 100,000 zsidó tért volna át a kath. vallásra, mert hivatalos kimutatás szerint a társaság közbenjárása folytán mindössze csak 4000 változta meg ősi vallását. Ha ehhez hozzá vesszük azokat, kiket egyéb befolyások késztettek a zsidóvallás elhagyására, akkor legfeljebb 10 000-re rug azok száma, kik 1809 óta zsidókból keresztényekké lettek. A mi magát London városát illeti, hát itt laknak ugyan kikeresztelkedett zsidók, de számuk olyan csekély, hogy említést sem érdemel. H. S.

— **Zsidó felekezeti képviselők.** A lapok tudósításából kitűnik, hogy eddig mindössze csak nyolcz zsidó felekezeti képviselőjelölt állítottatott fel az ország különböző választó kerületében. Ezek közt egy kivételével mind szabadelvű programmal. Freystädter Vilmos, Glück Lipót, Krausz Lajos, Wahrman Mór, Mandel Pál, Sváb Károly, Chorin Ferencz és Mezei Ernő, az utóbbi függetlenségi párti programmal. Freystädter Vilmosról, mult számunkban elmondtuk nézetünket és itt csak ismételjük, hogy megválasztása az országgyűlés komoly és derék fiatal tagjainak számát szaporítaná. Glück Lipót eperjesi ügyvéd, a kinek tehetségei és jellembeli tulajdonságai folytán tiszteletet tudott kivívni magának még azokban a körökben is, a hol bizonyos elfogultsággal tekintenek a zsidóra. Krausz Lajos előnyösen ismert fővárosi iparos, aki nagy iparvállalataiban a hazafias szempontot soha sem hagyja tekinteten kívül. Közgazdasági kérdések megvitatásánál Krausz Lajos tanulmányai és tapasztalatai alapján jó szolgálatokat tehet a közérdeknek. A többi jelöltek volt országgyűlési képviselők, kiket ismer a nagy közönség.

— **A zsidóellenes lázadási ügyben** f. hó 16-án kezdte meg a végtárgyalást a budapesti büntető törvényszék delegált bírósága, mely következőleg alakult: Dr. Laszy József elnök, Zsigmondovits Mihály, Reviczky Andor bírák, Ivánka István jegyző, Bakos János ügyész. F. hó 17-én délben hirdette ki az elnök az ítéletet, mely szerint Antal Ferencz bűnös a btk. 155. § a alapján a lázadás, valamint a btk. 301 és 306. §. szerint minősülő és a 308. §. szerint büntetendő halált okozó súlyos testisértés büntetében; Kámán Ferencz, Parti József és Horváth István bűnösök a btk. 153. és 155. §§-ai alapján a lázadás büntetében, továbbá Kámán Ferencz bűnös a Sebes Györgyön ejtett súlyos testi sértés vétségében is; ezért: Antal Ferencz 4 évi fegyház és 100 frt pénzbüntetés, ennek behajthatlansága esetén további 10 napi fegyház és 7 évi hivatalvesztés és politikai jogainak felfüggesztésére, Kámán Ferencz 14 havi börtönre és 50 frt pénzbüntetésre, ennek behajthatlansága esetén további 5 napi börtönre, továbbá, négy évi időtartamra hivatalvesztésre és politikai jogainak felfüggesztésére; Parti József és Horváth István egyenként egy évi börtön és 4 évi időtartamra hivatalvesztésre és politikai jogainak felfüggesztésére — ítéltetnek. Kámán Boldizsár, Pfiszter József és Baki József úgy a lázadás, valamint a halált okozó súlyos testi sértés büntetése vádja alól felmentettek; Kámán Ferencz, Parti József és Horváth István a halált okozó súlyos testi sértés büntetése vádja alól hasonlólag felmentettek, végre Takács József a ldpás vétségének vádja alól felmentetik.

A fenti ítélet sárhidai esetre vonatkozik.

A z-lövői lázadási esetben azonban f. é. május hó 21-én mondott ítéletet a törvényszék még pedig következőképen: Bajsz János és Puska János két-két évi börtön, Lajkiné 9 havi börtön és 50 frt perköltség, Magyar Károly 8 havi börtön és 50 frt per-

költség. A többi vádlottak, nevezetesen: Kovcs János, Horváth Kati, Olovits, Guttner Ferencz, Borsos Rozi, Mátyás Ágnes, Markovits Istváni Kapos Miklós, Kis Ferencz és özv. A bros hat-hat havi börtön büntetésre ítéltettek.

— **Antiszemita képviselő jelöltek.** A következő sorokat vettük: Tekintetes szerkesztő ur! Az antiszemita roppantul megerőltetik magukat. Azt hitték, hogy a választási célokra segélyt fognak nyerni bizonyos klerikális körökből, de a kilátás hiú ábrándnak bizonyult, mert az antiszemitizmusnak legujabban beállt fordulata többé nem tetszik e köröknek, sőt egyenesen perhorreszkálják abban a feltevésben, hogy végeredményeiben ellenük fordul és nem a zsidók ellen. Az antiszemita ekkép elvesztvén egyik leghathasósabb támaszukat, kétségbeesetten indultak a választási harcba. A Budapesten tanyázó pártbizottság ágenseinek még utazási költséget sem tudott előlegezni. Összes operációit az antiszemita sajtó termékek terjesztése körül pontosul össze. És ezt az operációt ügyesen végzik. A legnagyobb titokszerszerűséggel folytatják és bámulatos szívóssággal. Vannak majdnem minden vidéken megbízottjaik, kik a nép közé viszik az erkölcsrontó férczműveket. Az izgatás ezen eszköze költséggel nem jár, sőt ellenkezőleg gyakran jelentékeny jövedelemmel is jár. Istóczy vezeti az egész mozgalmat. A többiek csak bábuk, melyek az ő rángatásai szerint fordulnak. Eddig a következők szerepelnek képviselő jelölteként: Istóczy, Simonyi, Szalay Imre és Károly, Verhovay, Ónody, Barri, Vadnay, Ráth Ferencz, Rothman, Rátz Géza és Csátár. Lehet, hogy még akad kettő, három; de az is bizonyos, hogy Simonyin, Szalayn és Istóczyn kívül egynek megválasztása sem biztos. Verhovayt Czegléden valószínűleg megválasztják, de ő az ismert okoknál fogva nem fogja átléphetni az országház küszöbét.

— **A. t. beesei izr. hitközségben** a következő állomások betöltendők: I. Egy magyar és német nyelvben jártas és az anyakönyvek vezetésére alkalmas rabbihelyettes, ki egyuttal sochet ubodek és mohel is. Évi fizetés 400 frt, szabad lapás és 20 frt fűtés. Azok, kik a héber hitoktatást is teljesíthetik, azonfelül 100 frtnyi díjt kapnak. II. Egy templomszolga, ki sochet ubodek és kore legyen. Évi fizetés 300 frt, szabad lakás és 12 frt fűtés. Pályázók bizonyítványaikkal ellátott folyamodványaikat július hó 15-ig az alólirt hitközséghez beküldhetik. Adolf Dávid hitk. elnök, Krausz Bernát hitk. jegyző.

— **Pályázat.** A kassai izr. iskolánál f. é. szeptember hó 1-jétől 3 próbaévre segédtanítói állomás betöltendő, mely után hetenkinti 20 tanóra mellett évenkénti 400 frtnyi díj járul. Folyamodók sziveskedjenek kellőleg fölszerelt folyamodványokat f. hó végeig Kassára az alólirt előljárósághoz beküldeni Kassán, 1884. május hó 10-én. A kassai anyahitközség előljárósága.

Szerkesztői üzenetek.

Dr. R. E. urnak Sebes kellemes. Mi örömet teljesítünk a levélben kifejezett kívánságát, de eddig tudósítás nem érkezett.

St. Zs. urnak Ozora. Azt, fájdalom, a belügyminiszterium maga sem akadályozhatja meg, mert az eféle bujtogatás titokban történik. Annyi bizonyos, hogy a kormány azt az ismeretes rendelet szigorúan alkalmazza, ha a kihágások forrását és színhelyét ismeri.

K. L. urnak Kecskemét. Megjegyzései igen találók, de felhasználásukat el kell halasztani, mert olyan ügyre vonatkoznak, melylyel csak akkor szabad foglalkoznunk, mikor mások bolygatják.

K. J. urnak Csurgó. A beküldött példányért fogadja köszönetünket. Illetékes helyen közöltük a tartalmát.

„W.” ifj. Gróf Festetich Pál tényleg aláírta az antiszemita kiáltványát, de most már nem tartozik közéjük. A gróf védekezése különben e héten már megjelent a lapokban. A ki javul annak még kell bossátani. **K. L. ur** beküldte a kérdéses manifesztum kritikus részét.

Posonius. Aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul. Az aféle „gondolatok” csak egy sajtakörö lapba való.

S. S. urnak Budapest. A kérdéses ügyet csak személyesen lehet elintézni.

HIRDETÉSEK.

Three Shilling Hats.

Budapest
Southwark Street
 (Vincetiar-Hausel)

London

Mariadlerstrasse
 Nr. 22
 (Suttskassárvnya)

Bécs

Csak új kalapok
 a legdivatostabb formák, leg-
 jobb minőség, pontosan kész-
 mított gyári áron.

urak és fiúk **ftt. 1.80**
 számarra

Selyem gylindert és **ftt. 3.80**
 filipeant-Claret

Valodi angol cylin-
 derek, és Auker-Cha-
 pean-Claretus **ftt. 6.80**

NYARALÓKBA, FÜRDŐKBE.

Utazóknak és turistáknak kézi és nagy Szálharmonika csengőtű-készlettel 1.50. Háromkerékű tartós kofferok 3.—35.—, kézi-táskák Velociped fiúknak 10, 12, 15

Tornaszerek. Miszók-nél 5.80—8.80. Trapez rúddal 7.50. Trapez karikákkal 8.50. Gyermek-hinta 3.50—9.—. Tűfeszítőknak és iskoláknak 15.—. Tornagolyók kilója 80 kr. Tornacipők 1.80. U-szöv 8—10.—. Két vivőkészlet 23.50. Athleta-bot súlyos 2.50. Athleta box-kezyű 2 pár 8.—. Athleta cszflővő nagy ívnyílak 2, 3, 5.—

Dohányzóknak és dohányzóknak **függőfogas** hajtókerékkel 18.—. **Dohánytű**, melyben a dohány nyír-
 kosan marad 4.50. **Dohánytas** szíval 2.50. **Autómat**, iga-
 retta-készítő és dokányító szelence, a fedő belevésé-
 kész cigarettát nyitni 2.—. **Houbon** cigarettá-papír, szopí-
 káva a követk. 3.—. **Strassburg** szá-
 vasátságban 1.0 a 35 kr., abuz 10 a 30 kr. **Hibítatlan** **tajték** **makra-**
 ra-on szíval **fa-pipa** 1, 1.50. **Hibítatlan** **tajték** **makra-**
pipa ezüst-kupakkal 8.—. **Köz-cséknek** tartós réz-
 oldali kihárde-ési dob 15.—. **Postatás** a két kulcscsal 8—
 10.50. **Postatrombita** 1.85.

Nyaralókba. Az csészség fentartásához **D. Fèvre** párisi tartós **szodavíz-készítő**, tiszta üdítő szodavízet nyerünk egy-
 szerű bántásmóddal, 2 4 6 8 10 messze-
 7, 10, 12 14.50, 17.— **Víz-**
 Legjobb szoda és borké csomagja 2.— **Víz-**
szűrők az egészsegeten víz tisztításához 2.50,
 3—5.— **Fagyilat-gépek** receptekkel
 3 3 adagra kétféle fagyilat-
 7.50 11.50 16.50 nak 15—91.— Vajlé-
 szító vas hajtókerékkel 4.50, 6.50. Vaj és sajít
 tányérok üveg fedővel 1—6.— Sodony étel-
 borító legyek ellen 50 kr.—1.80. Kis borsórló
 ebédlő-asztalra 1.20. Kerti gyertyatartó 1—3.—
 Japán kerti napnyók 1.— **Comfort** **kávé-**
gép, legjobbnak elismert, 1—10 csésze 5.00—12.80. Angol
 asztali evőeszközök. Vas mángorló nagy hajtókerékkel, szá-
 hályozható rugókkal 50.— Családi méreleg 10 kilóig 6.—
 Kézi palacszt-dugasoló 1.40. Hidraulikus hordószád iialok
 megromlása ellen 1.— Biztonsági borlehuó gummicsovék
 2.70, 3.50. Önműködő dugaszhuó 80 kr.—3.— Szobapadló-
 dugaszhuó dohoz 70 kr. Rugaszhuó üveg és porcellánhoz
 85 kr. Pécze pernetuelle, egérfogó több egerekre 70 kr.
 Jótállás melletti fogcsókák 35—70 kr. Virágasztalok 7—15.—
 Virágharmonika 40 kr. Kézi virág-feszítők 1.20—3.— Kerti
 fesskendők 14—21.— **Függő**
hintalány 2.70, 4.50, 6.50, egész
 nagy szelvényesítő lécezekkel 14.—
Anyákknak
 önműködő szoptató-üveg 1.50. Is-
 mert angol fogony y 3.— Allovet-
 és anyaméh-feszítendő 1.80—4.—
 és anyaméh-feszítendő 1.80—4.—
 Re-hand gyorsforraló-lámpa 1.80—2.20. Szrpenyő 1.— Erő-
 gyermek-kocsi 7.50—14.— **Uj gyermekbölcső-kocsi**
 7.50—14.— Torheten lavoir gyermeknek 1.50—2.—

SPORT-CZIKKEK. Angol dísznő-
 Angol bór-kantár 2.65—4.— Kettős száral 5—8.50.
 Martingal 3.50—4.— Kengyel-szűj
 2.50. 8.50. Kengyelvasak 1.60—
 2.50. Nyeregtekőzők 2.40—7.—
 Izzasztó 2.75—6.— Fehér mos-
 ható izzasztó 4.50. Zablá 1.80—
 8.50. Trenzi 50 kr.—1.50. Fel-
 csatlóható saukanytyú 2.— Lo-
 vagló-gamasznik bőrből és víz-
 mentes vászomból 4.50—7.50.
 Lovagló- és kocsizó-köpeny-k
 Lovagló- és kocsizó-köpeny-k
 14—20.— Nyereg-záppan doboza 85 kr. Pégeot löszörnyiro
 oló 6.— Rugsány jótállás-mentő 2.— Kocsibőr- és szerszám-
 publikó kendős 50 kr.—1.— Nubian blaking bőrlakk 80 kr.
 Óz-bőr kocsitűztűstőző 1.— Ezüst, réz- és más érc-tűstű-
 por 25—80 kr.

Vadászat és halászat kétféle.
 Halszöb 1.25—15.— Kész zsínor 20 kr.—2.— Mesterséges
 legyek horoggal 12 db 80 kr.

Mulattatásul. **FLOBERG-gegyer**
 durranás nélküli, társa-
 7, 10, 11, 16, 24—
 10—20.— Uj angol Lawn Tennis társas-játé-
 Flobert-pisztoly 6—15.— Vas cseftábla
 kinyitóróhoz és mozárral 8—9.—
 mozárral 3—6.— Csinos nickli lég-
 pisztoly 7.50, chez ta cseftábla 75 kr. **Kug-**
lizó-egyleteknek és vendéglősöknek
 keményfa bábuq 2.50. **Lignum sanetun**
 golyók nagyság szerint 1.50—3.50. Szines lau-
 pionok kerti ünnepélyekhez 20—40 kr. Croquet
 játék 10—20.— Uj angol Lawn Tennis társas-játé-
 29 — Karikajáték 12 pár 1.80. Szines gummi-lap-
 dák 15 kr.—1.50. Papír léggömbök 50 kr.—2.—

UJ! Ariston kertben az ifjúságot és felnőtteket mi-
 láttató 6 zenedarabbal 24.— Zenedarab külön
 75 kr. **Accordeon tremolo** concert-harmonika 7—10.— 14.—

Próba-megrendeléshez 7/21 ábrás arjegyzetet mellékel, meg nem felő tárgyakat visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR Budapest, Dorottya-utca, 1-86 szám.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel értesítjük a t. hit-
 községeket, hogy az **Egyenlőség**
 ezentul mindennemű

közsegi hirdetések

közöl. Felkérjük ennél fogva a hit-
 községek tekintetes előjáróit, va-
 lamint a hitközségek lelkészi, hi-
 vatalnoki és tanítói karát, hirde-
 téseiket az **Egyenlőség** kiadó-hiva-
 talának beküldeni, annál is inkább,
 mert e lap elterjedtségénél fogva leg-
 biztosabb garanciát nyújt a hirdetés
 eredménye iránt.

A hirdetési díj legolcsóbban szabá-
 tik ki.

Az **Egyenlőség** kiadó-hivatala.
 (V. k. Széchenyi-utca 10. sz.)

A lakások
 tisztán és rendben tartása
 minden házban
 legtöbb fáradságot okoz.
 Végtelen fáadozó után ilkerült egy
lakás-tisztító intézetet

alapítanunk, mely a t. háziasszonyokat ezen
 fáradságtól megkíméli. — Lakások rendbentartá-
 sára, szobatisztításra, butorporolásra, ablaktisztításra
 stb. intézetünk a legolcsóbban vállalkozik. —
 Szobatisztításra külön osztályt rendezünk be.
 Havi vagy évi bérletek a legolcsóbb áron.
 Kiváló tisztelettel

Az első budapesti
ált. lakás tisztító-intézet.
 Iroda: Váci-körút 1. szám.

H I R D E T É S E K

felvételnek
 a kiadóhivatalban,
BUDAPEST,
V., Széchenyi utca 10. sz.